

Кудярська Тетяна Романівна,

Департамент освіти та науки Івано-Франківської міської ради.

завідувач логопедичного пункту,

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,

викладач кафедри теорії та методики дошкільної та спеціальної освіти,

доктор філософії,

Івано-Франківськ, Україна

МАЛІ ФОРМИ АКТИВНОГО ВІДПОЧИНКУ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ НА КОРЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТТЯХ

Анотація. У статті висвітлено проблеми, які виникають у дітей під час статичної навчальної діяльності, та обґрунтовано необхідність систематичного використання малих форм активного відпочинку на заняттях. Вони тренують руховий апарат дітей, розвивають пам'ять, увагу, мовленнєві навички, знімають втому та напругу з тіла дитини.

Ключові слова: статичне положення, координація, корекційна спрямованість, інноваційний підхід, фізкультхвилинка.

Abstract. The problems, which appear with children during statistical studies are determined in the article, the necessity of systematic using little forms of rest on studies is substantiated. They train children quick apparatus, develop memory, attention, speech skills, take off fatigue and tension from child's body.

Key words: statistical position, coordination, correcting direction, innovative approach, the physical minute.

Кожній живій істоті притаманна властивість рухатися. Це життєво необхідна умова зв'язку будь-якого живого організму з навколишнім середовищем. Завдяки своїй діяльності людина використовує явища, предмети природи для своїх потреб.

За даними фізіології людина стомлюється значно швидше під час розумової праці, ніж працюючи фізично. Розумова діяльність дитини, яка навчається, до певної міри пов'язана з творчим процесом, який викликає значне напруження центральної нервової системи. Тривале напруження спричинює

стомлення організму дітей. Безсистемний, невпорядкований режим навчання і праці впродовж навчального дня, тижня, року, відсутність певного ритму і темпу в діяльності часто призводять не лише до перевтоми, а й до складних розладів в організмі дитини [1, с. 42].

Статичне положення під час тривалого сидіння за партою чи столом спричиняє слабку циркуляцію крові, порушення постави, застійні явища в органах черевної порожнини і тазу, що в свою чергу призводить до захворювання органів травлення. Також порушується вентиляція легень, що викликає відчуття важкості в усьому тілі, з'являється головний біль. Ці негативні фактори сприяють передчасному виснаженню нервової системи дітей, знижують опірність організму застудним та інфекційним захворюванням. Малі форми активного відпочинку (фізкультхвилинка, фізкультпауза) можуть допомогти запобігти усім вище висвітленим проблемам [1, с. 43].

Необхідність же фізкультхвилинок на логопедичних заняттях не потребує додаткових доказів. Практика роботи показує, що порушення мовлення у дітей, як дошкільного, так і молодшого шкільного віку, часто супроводжуються недоліками координації, розрізнення та ритмічності рухів, спостерігаються явища моторного виснаження: уповільнення темпу, неточність рухів, їх змазаність. Взаємозв'язок загальної та мовленнєвої моторики вивчено і підтверджено дослідженнями багатьох учених (І.Павлов, О.Леонт'єв, О.Лурія та ін.) [2, с. 16].

На заняттях діти швидко стомлюються від одноманітної діяльності, значного навантаження на зоровий аналізатор, нервово-психічного напруження. Насамперед це проявляється нервовим збудженням: надмірною рухливістю, шумом, порушенням дисципліни. Якщо його не зняти, то згодом втома переходить у другу стадію – млявість, апатію, сонливість.

На логопедичних заняттях доцільно доповнювати зміст фізкультхвилинок, перетворюючи їх на емоційно забарвлений, корекційно спрямований вид роботи, який не виглядає як одноманітний штамп, що не викликає інтересу ні в кого з учасників процесу відпочинку. Краще проводити

їх в ігровій формі, яка не тільки приверне інтерес дітей, але і за рахунок позитивної емоційної ситуації буде сприяти підвищенню психічного тону і покращенню працездатності в цілому [3, с. 40].

Довільна форма проведення фізкультхвилинок дозволяє планувати цілу низку різноманітних напрямів корекційної роботи, пов'язати відпочинок дітей із темою заняття. Такий підхід дозволяє повніше реалізувати мету заняття, економніше використати час, закріпити та повторити навчальний матеріал в ігровій формі.

Під час проведення фізкультхвилинок із метою попередження втомлюваності та зняття напруги можна включати паралельно такі напрями корекційної роботи:

1. Корекція мовлення:

- розвиток фонематичних процесів;
- уточнення та автоматизація звуків;
- збагачення словникового запасу;
- корекція граматичної будови мовлення;
- нормалізація темпу, плавності та ритмічності мовлення.

2. Корекція поведінки та взаємин дітей.

3. Корекція пізнавальних процесів: сприймання, уваги, пам'яті, мисленнєвих операцій.

4. Розвиток дрібної моторики кистей та пальців рук.

5. Розвиток координації рухів.

6. Попередження втомлюваності очей тощо.

Ефективність активного відпочинку залежить від того, наскільки характер вправ, обсяг фізіологічного впливу, темпу виконання вправ і чергування видів діяльності, поєднання з мовним матеріалом відповідають характерові виконуваної роботи і складу (кількості, віку та діагнозів) дітей. Мовно-рухові ж фізкультхвилинки доцільно доповнювати загальнорозвивальними вправами з поворотами та нахилами тулуба в різні боки, прогинанням убік-назад (подивись на п'ятку ноги), нахилами голови

назад, вправами на потягування, випрямлення, розслаблення м'язів, поєднувати з швидким присіданням, ходьбою та стрибками на місці [4, с. 34]. Головне – правильно підібрати необхідні вправи.

Наведемо приклади фізкультурхвилинок із корекційною метою.

Тема «Автоматизація звуку [л] у словах».

Ла-ла-ла,	<i>Три оплески.</i>
Мила підлогу мела.	<i>Нахилити тулуб уперед, махи руками.</i>
Ли-ли-ли,	<i>Три оплески.</i>
Ні пилінки не знайшли.	<i>Дути на долоні перед собою.</i>
Лу-лу-лу,	<i>Три оплески.</i>
Слава взяв пилу.	<i>Рухи, які імітують пиляння.</i>
Ли-ли-ли,	<i>Три оплески.</i>
З татом у ліс пішли.	<i>Ходьба на місці.</i>

Тема «Узгодження іменників з числівниками. Опис предмета».

Одна лисичка йшла по доріжці.	<i>Кроки з високим підніманням ніг.</i>
Дві лисички стрибали по травичці.	<i>Стрибки на місці.</i>
Три лисички спали у нірці,	<i>Присісти, долоні покласти під щок.</i>
І курочка снилась кожній лисичці.	<i>Уявити курочку, яку побачила лисичка, описати її.</i>

Спочатку педагог проговорює текст і показує рухи. При цьому діти мовчки за логопедом виконують тільки рухи, слухають і запам'ятовують текст. У другому проговорюванні беруть участь і діти, одночасно виконуючи дії. Засвоєння слів проходить швидко, бо вони підказуються рухами.

У комплексах можна використовувати пантоміми, рухові шаради. При цьому діти не тільки охоче рухатимуться, але й фантазуватимуть, створюватимуть певні образи. Можна запропонувати малятам самостійно придумати вправи імітаційного характеру й відтворити їх у міміці та пантомімі. наприклад, зобразити рухи тварини, інопланетянина, ходу маленької дитини, дорослого, який поспішає на роботу [5, с. 11].

Гармонійне поєднання духовних образів і фізичних рухів зумовлює психофізичний і естетичний вплив у складному комплексі педагогічного процесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Солошенко В.Л. Зростаємо здоровими, спритними, сильними / журнал «ДНЗ». 2008, № 2 (14). С.42-43.
2. Система роботи з психофізичного розвитку дитини. Авт.-упор. Єфремова В.В. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 160с.
3. Поплавська Н. Логопедичні фізкультхвилинки / газета «Дефектолог». 2009, №9. С.40-43.
4. Кравець Л. Використання логоритміки та пластико-ритмічної гімнастики для профілактики мовленнєвих порушень / газета «Дефектолог». 2009, №9. С.33-39.
5. Ніколаєнко В. Рухливі ігри з віршованим супроводом / журнал «Дошкільне виховання». 2009, №7
6. Бенедіктова Л. Лікувальна фізкультура в школі / газета «Дефектолог». 2010, №6. 126с.